Մանզումէի Լիֆքեար տեղեակ 300 նիւսխէ վէրիլիպ, տունէվի գէյմէթի, Իսթանպուլ իլին կէչէր ադէտ 250, վէ ալթը այլեղը 125 ղրշ. վէ թաշրայար իլին բօթա փարաստ տախի իլինտէ օլարագ, տունէվի գէյմէթի սաղ ադէտ 250, վէ ալթը այլեղը տախի 125 ղրշ. օլաճագ տէր։
Վէ պէհէր նիւսխէսի 40 տր փարաստ սաթըլաճագ տէր։

Մահմուտիէ Էֆքեար

ՄԻԻՆԱՏԻ

Իլանթէն պէհէր սաթրը իլին, պիրինճի տէֆտատ 3, իքինճի տէֆտատ 2, վէ իւչինճիւ վէ սոնրը տէֆտարատա 1 էր ղրշ. ալընաճագ տէր։
Մէքթուպ վէ սոնրի, Պէյ-օղլունտա Տօղրու-կօյտա 467 նիւմէրօլու խանէտէ ԼԷՎԱՆԹ ՀԷՐԱԼՏ թաղխանէսինտէ, Կարագէօ Ց. Փանասեան իմիրնէ կէօնտէրիլէճէք տէր։

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅԷ ՎԷ ՄԷՎԱՏՏԸ ՍԱՑԻՐԷ

ԻԼՉԻՆՃԻՒ ՍԷՆԷ ՌԷՄԱԶԱՆ 1280 1868 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 20 ՇԻՄԱ. ԱՌԱՋԻՆԿՈ. ՑԱՒՆՎԱՐ 1 ՆԻՄԷՐՕ 834

ԻՍԹԱՆԲՈԼ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 20.

ՏԱԽԻԼԻՑԵԼԷ

ԳՕՆՖԷՐԱՆՍ

Էկէրչի մէն խոլճի պիր միւշքիլաթ գու հուբա կէրմէզ իսէ, իշգու էօնիւ. միւ զոլքի յունէվար Շաէ, եանի եարընքի կիւն, Թիւրքիա վէ Եունան պէյնինտէ օյան միւնազաաթը թէսվիյէ իթմէքնիյէթի իլէ, գօնֆէրանս քիւշատ իսթիլճէք տիր։

Նասը քի մալիւմ տիւր, պու գօնֆէրանս Ռուսիա տէվլէթի թարաֆընան թէքլիֆ իսթիլի, վէ Ֆրանսա տէվլէթի, պու շէրէֆլի Ռուսիատա գալմասընը գապուլ իթտի։

Պու պապատ արանաճագ էն մուհիմմ խուսուս, Պապը-ալինին, մէզքիւր գօնֆէրանսը գապուլ իթմէզտէն էվվէլ, եալընըզ Է-ԼԻՖՆՈՒՄՈՒՆԱՍ տէրճ իսթիլէն պէշ թէքլիֆլէրին մուզաքէրաթա էսաս թութուլմասընը, վէ արազէճէ եափօտ իսարէճէ թէպէտուլաթ իւզէրինէ հիչ պիր սէօզ օմմամասընը թէքլիֆ իթմիշ օլմասը տէր։

Ցէնիր քի Ռուսիա պու թէքլիֆի գապուլ իսթէրէք, գօնֆէրանսըն քիւշատինէ պիր կիւճլիք պրագտաճ. պէօյլէ օլուգտա, Ռուսիանընն մուհարէպէ իթմէք էֆքէարընտա պուլունմադըգընը իստատա իսթէնիլէր, հագգը չըգարկիրլէր։

Եունան հիւքիւմէթի, քէնտիսի տախի պու գօնֆէրանսա տախիլ օլմասընը թէքլիֆ իթմիշ իսէտ, պու թէքլիֆի էօյլէ պիր սուրէթտէ գապուլ իսթիմէք իսթէնմիշ տիր քի, հիչ գապուլ իսթիմէքլիքտէն բէք ազ ֆայդը վար տըր։

Արազիճէ վէ իսարէճէ հիչ պիր թէպտիւլաթ թէքլիֆի մէյտանա չըգարըլմասընդան, չիմտիտէն Եունանընն վէ թարաֆկիրլէրինին, (էկէր վար իսէ) իստատալարը հագգընտա բէք ազ իւմիտ պրագրը։ պագալըմ սոնու նասը՞ օլաճագ տըր։

Ումարըզ քի կէլէճէք հաֆթա պու խուսուստա երէսիճէ բարլագ ըշգալար կէօրէպիլէճէյիզ, իսմի գարանլըգտա, պունան գիւնատէ իլէրի ատըմասալըմ։

Պիզ պունդարը եազմըշ օլտուղումուզ հալտէ, սահիհ եափօտ եանլըշ հէրնասը իսէ, լա Թիւրքիէտէ չու ատթիսէքի պէնտ կէօրիւմիւշ տիւր։

«Պապը-ալի, հալէա գօնֆէրանսը գապուլ իթմէմիշ, վէ իթմէյէճէք տիր»։

ԹԻՒՐՔԻԱ ՎԷ ԵՈՒՆԱՆ

«Տէվլէթի-ալիէէ իլէ Եունան հիւքիւմէթի պէյնինտէ զուհուրա կէլէն միւնազաա, Ֆէնա նէթիճէլէրտէ գալար գլուա եափօտ գըմասա, չիմտիքի հալտէ, էվվօրանընն սուլհ ու սալահը հագգընտա իսայըրը պիր ալէամէթ սաեբամամագտա տրը։

Բրուսիանընն նիմ ըսմի ղազէթասընն թատտիգ իյլէմիշ օլտուղու կիպի, Ռուսիա տէվլէթի տախի, Թրագը Ֆոնկիթէրրա վէ Ֆրանսա տէվլէթլէրի կիպի, խալիսանէ պիր թէվասսիթ իլէ իչի թէսվիյէ իթմէք էֆքէարընտա սոպիթ գատէմ պուլունմադտա օլտուղու հալտէ, Եունանընն պէօյլէ պիր ճէսարէթլի թավը ու հարէքէթտէ պուլունմասընը, գանդի սէպէպէ համի իթմէյէնլէր։

Եունանլըլար, Տէվլէթի-ալիէէյէ գարշը մուհարէպէ իթմէքլիէ նամսըզ ճէսարէթ իսէպիլիրլէր։

Ճէսարէթ օլմանլըգ, անճագ տէլիքք օյան պու հարէքէթլէրինէն նէթիճէլէրինէն գուրթուլմադ իչին, գանդի խուսուսլարա կիւվէնմէքտէ տիրլէր։

Եունանընն, Թիւրքիատա գարշը մուհարէպէ իթմէսի, ատէթա կիւլճէճէք պիր շէյ տիր։

Էկէրչի իքի թարաֆ տախի պիրպիրլէրի գարշըսընտա պրագրլտա, անճագ պիր նէթիճէ հասրլ օյուր։

Ֆագաթ Եունանընն, քէնտինէ կիւվէնլէքք մուհարէպէյէ աթըրճաղընը գապուլ իթմէքտէ միւմքինսիզ տիր։

Եունանլըլարընն զէհնի, Թիւրքիատա գարշը եալընըզ պրագրմատճաղլարը իւզէրինէ, ազ չօղ միթէէսսիր օլմուշ օլմալը տրը, վէ պունլար էօյլէ գանմըշ օլմալը տրըլար քի, պիւյիւք պիր տէվլէթ, նազար ու տիգգաթը քէամիլէսինի քէնտի հարէքէթլէրի իւզէրինտէն ադրըմատարագ, էկէրչի մուհարէպէտէ քէնտիլէրինէ եարարմ իթմէգ իսէ պիլէ, [illegible] ու զեհանտան քէնտիլէրինի մուհաֆազա իսէճէք տիր։

Պուլութլարտան, պիր իլանի տիչարը չըգարագ, քէնտի սիրահլարընը տօղրուլթաճագ, գօյլարընը գուվվէթլէնտիրէճէք նի հայէթ, մուհարէպէյի զայպ իթտիքլէրինատ տախի, քէնտիլէրինի քէտէ լրիզճէ սահիպ սէլամէթէ չըգարաճագ տրը։

Էվվօրանընն պիրինճի թէ հլքէսի, Եունանիսթանընն պաչգալարընտան մուավէնէթ պէքլէմէսինէ իւմիտ կէօսթէրիրմէսի տիր։ պու խուսուստա հիչ պիր շիւբհէ ճայիզ կէօրիւլմէզ։

Պիզճէ, պիզ պու թարզ պիր իւմիտին հաղգը օլտուղունա բէք ազ ինանընըզ։

Պիւյիւք տէվլէթլէրին իչինտէ Եունանա պագը իւմիտլէր կէօսթէրէնլէր եօգ տէյիլ տիր տիմէյիզ, Ֆագաթ շիմտիքի միւնազասընն տախի, այնի տէվլէթլէրին թարիքինտէն իլէրու կէլմիշ տիր տէյի զանն իթմէմիզ տախի բէք կիւճ օլաճագ տրը։

Զիւնքի, մէզքիւր տէվլէթլէր, էվվօրանընն սուլհ ու սալահը պօզուլաճաղը հագգընտա հէր նէ տէրճէտէ վազիֆէսիզ տախի պուլունալար, ումումի պիր Եարգ մուհարէպէսինէ սէպէպլիէթ վերմէք իւզէ, Թիւրքիա վէ Եունան պէյնինտէ պիր մուհարէպէ զուհուրինի թահրիք իսէրէք, ասըլ քէնտի էնթէրէսօլարընը թէհլիքէյէ վազ իսէճէք գատար քէօր օլմազլար։

Զիւնքի, էկէրչի Եունան հիւքիւմէթի, շիմտիքքի մուարազատա, պիւյիւք տէվլէթլէրտէն պիր միւթթէֆիգ պուլուր իսէ, ումումի սուլհ ու սալահ, քէամիլէն թէհլիքէյէ իլգա օլունմուշ օլաճագ տրը։

Զիւնքի, Էվվօրա տէվլէթլէրինտէն հիչ պիրիսինին, քէնտի գօմշու սունատան զեհատէ շիմտիքքի միւնազասատան զուհուրա կէլէպիլէճէք մուհարէպէյէ տախիլ օլմագլըղա հագգը եօգ տուր, վէ անյէրտէն պիրիսի իչէ գարըշմագտա, կէրիտէ գալանլարը քէամֆէսի տախի քէնտի պիթարաֆլըգ հէյեթլէրինի թէրը իսէճէքլէր տիր։

Թիւրքիա պագը գալարգճա, միւսթագիլ պիր տէվլէթ օլմալը տրը։ 1856 սէնէսի ատհանամէսի իլէ պէօյլէ գարարլաշտըրըլմըշ, վէ օնատան պէրու պու գարարը թէպտիլ իսէճէք հիչ պիր հալ ու հէյեթ մէյտանա չըգմամըշ տրը։

Էկէրչի Տէվլէթի-ալիէ պիր զայիֆ տէվլէթ իսէ, 1856ատան սօնրա զայիֆլէնմիշ տէյիլ տիր։

Վէ շանէէա զայիֆ տախի օլմուշ օլսա, պու զայիֆլիյինին քէնտի գօմշուլարընա հիչ պիր քէտէրի եօգ տուր։

Խիւլասայի քէլամ, Տէվլէթի-ալիէ տախի, Եունան հիւքիւմէթի կիպի միւսթագիլ իք հալինի սագլամագլըղա շանան տրը։

Էկէրչի Եունան, էվվօրա տէվլէթլէրի մարիֆէթի իլէ հանաթ պուլմուշ իսէ, Ղարպի Էվվօրա, Թիւրքիանընն թէմամիէթի մուհաֆազասը իչին տախի ազ ֆէտաքէարլըգ իթմիշ տէյիլ տիր»։

(Մոնիթորդան Էֆ-լասս)

Ամերիկան տախի, պիր Ինկիլիզ մուխարիր թարաֆընտան թայմըզա եազըխիլասա իսէրիզ։

«Եունանլըլար, Տէվլէթի-ալիէ օրտուսունու վէ ոճանամասընը զայիֆ կէօսթէրմէք նէյէթի իլէ, հէր նէվի ճահտ ու զայրէթտէն կէրի տուրմատըգարը կիպի, կիրիա իսիթիլարընընն ուզանմասընը տախի ֆուրսաթ ատա իսէրէք, տահա զեհատէ սէպէրինի եիւքսէլթմէքտէ, վէ Օսմանլը օրտուսու վէ ոճանամասընատան գօրգմամագլըգ թասարմագտա տրըլար։

«Ֆագաթ պունլար պիրմէյօրլար քի, պիր իսթիլալընն ուզանմասը, անը եէնմէք իսթէյէն հիւքիւմէթին զատֆընա պիր խապաթ սաեբամագ։

«Զէրքէսլէրին օլ գատար ու զուն վագրթ, Ռուսիա օրտուսունա գարշը գօյմուշ օլտուգլարը ունուտուլմո՞ւ մու։

«Քէզալիք Լէհլիերին, Ռուսիա օրտուսու գուվվէթինէ դարշը խայրի միւսէթ տանանրպ տուրմատը, վէ Նիուզիլանտլըլարընն պիրիմ հիւքիւմէթէ վէրմիշ օլտուգլարը սըգընթըլար, վէ սայիրէ վէ սայիրլէր, ունուտուլմո՞ւ մու։

«Վիքթորիա թարաֆկիրի օյան դաղէթալարտան[illegible]ը տրը, հնալն իւզէրինէ կէօրիւլէն ճէնկեավէր էֆքէարլարը, վէ շէրէֆէ տայիր օյան արզուլէրի իսրազ իթմէզլէր, Ֆագաթ էմրի պասիրէթէ բիայէթ իսէն իշգու դաղէթալարընն սայը բէք ազ տրը։

«Պունլարտան պիրիսի, Գրըրմ մուհարէպէսի էմնասընտա տախի, դէ-ֆէ-էֆ ասքէրլէրինին, Դալապագատա Օսմանլը ասքիրինտէն եէնիլմիշ օլմասընն, վէ էճնէպի ոճանամասընն Թիբէթի զապթ իթմիշ օլտուգլարընն էսէրինի զեքր իթմէքլիյէ ճէսարէթ իսէպիլմիշ տիր։

«Քէզալիք մէզքիւր դաղէթա (Եունան դաղէթասը) սիւալ իսէր քի, Եունան հիւքիւմէթի, իմբէրաթօր Նիկոլա օրտուլարընն մէմալիքի Շահանէյի պասմըշ օլտուղու, վէ Ռուսիատան իեանէլէր ախզ իթտիյի վագրթ պիր իշ պէճէրէմէտիյի հալտէ, շիմտի հիչ պիր միւթ-

թէֆիգի տախի եօգ իքէն, տահա՞ իսի պիր մուվաֆֆագրյէթ մի կէօրէպիլէճէք տիր։ Պատէհու կէօրկէսինի տահա պիլիք կէօրէրէք, ասըլ էթթին բարչասընը ադդրնատան պրրագան քէօրէյնին մէսէլէնի տէր խաթրը իթտիրիր։

«Կէչէն իւչ սենէլէք զարֆընտա, Շարգ մէսէլէսինի մէյատանա չըգարմագ իչին, հէր նէվի գարըշգըլարգար վէ իխթիլալար մէվգրսի իճրայէ գօնուլտուգատան սօնրա, Եունան հիւքիւմէթինին էլինէ նէ՞ կէչմի — Եալընըզ Տէվլէթի-ալիէ իլէ օյան միւնասէպաթընն դաթիրիրմիշ, օլմասընատան մատատա հիչ պիր շէյ։

«Շիմտիլիք Էվվօրա տէվլէթլէրինին քէամֆէսի տախի, Շարգ մէսէլէսինին, Էվվօրա մէսէլէսի օլմասընա միւատատ իթմէմէք նիյէթինտէ կէօրիւնմէքտէ տիրլէր։ Վէ միլիյէթլէրին, մանթուգ իթմէքտէ օլմալարընը մէն իսէմէ տիքլէրի հալտէ, պրրագաճագլար տրը քի, ուֆաք թէֆֆէք մէսէլէլէր, անճագ տօղրուտան տօղրուտա քիմիէրէ բաճի իսէլէր, անկէրինն էլի վէ վագթին մարիֆէթի իլէ թէսվիյէ իսթիրսինլէր»։

Պունատան էվվէլքի նիւսխէէրիմիզինն պիրիսինտէ, Վիէննատա տէվլէթի պայէ սէֆիրինին, Գարտաշ վիլայէթինէ սէքտէ, պու տէֆա լա Թիւրքիատ օգունատուղունա նէգարէն, մէզքիւր հավասա նանլըշ օլուպ, սէֆիրի միւմայիլէյհ, կէչէն ճիւմա իրթէսի կիւնիւ, Թրիէսթէ վարօրու իլէ երինէ սէմթի մէմրիյէթինէ ազիմէթ իթմիշ տիր։

— Գանահա ասքիր գօմանդանը Մէհէմմէտ Ալի բաշա հազրէթլէրի, Ամարիէէ եէթիշմէսինտէն իքի կիւն սօնրա, 15 նէֆէր Եունանը կէօնիլիւլէր, միւշարիէյէին հուզուրունա չըգըպ, խպրազը իթտաթ իթմիշլէր տիր։ Քէզալիք գավիէն սէօյլէնտիկինէ կէօրէ, Պիլիո, տախի քէնտի 30 նէֆէր բալիգարեաբրյա հիւքիւմէթի Օսմանիյէէ իթտաթ իթմէք էֆքէարընտա օյուղունատան, իսթէնիլտիկի հալտէ, քէնտի ըֆիդլերի իլէ պէրապէր Օսմանը սանճաղընտա ասքէրլէք խըտմէթինէ տախիլ օլմագ իչին հիւքիւմէթի մահէլլիյէտէն բուխատթ թալեպ իսթէյէճէք խիչ։

Մահը հալին ալաֆրանկա 7 թարիխինէ գատար Հանեատան ալընան սօն խապէրլէրէ նէգարէն, հէր պիր շէյ էվվէլքի կիպի ասայիշ իւզրէ իմիշ։ Սատէթլու Սավա բաշա հազրէթլէրի, Էլան Սֆաքիատա պուլունուպ, իսթիլալը շէտիտ սուրէթտէ մէքս իթմէյէ մուվաֆֆագ օլմագտա տրը։ Սֆաքիալըլար կիւն պէ կիւն միւշարիէյէտէ միւրաճաաթ իլէ, իթտաթ իթմէքտէ տիրլէր։ Իթտաթ իսէնլէրին սաեբը 500 նէֆէրատէն զեհատէ հիսապ օլունմագտա տրը։

— Հանեատան վարիտ օյան խապէրատէն անլաշըլըրընա կէօրէ, Սֆագեանընն զէվաթը միթէպէրէսի ալթը եիւզ իմզա իլէ վալի բաշա հազրէթլէրինէ պիր գրթա արզուհալ թագտիմ իլէ, շիմտիյէ տէ կին զուհուրա կէլէն աթվար ու հարէքէթլէրի իւզէրինէ քեամիլէն նամիմ օյտուգլարը, վէ արթըգ պունատան պէօյլէ էշգրեալարա պիր կիւնա մուավէնէթ իթմէյէճէքլէրին արզ ու պէեան իյլէմիշլէր տիր։

Արդ իթաթթ իթմիշ օյան մէրգուման Սֆիագնալբարրն, Եունանիթանատա պուլունան ֆամիլեալարրնը վանթանարրնա տէնամիւմէք իւզրէ, օթուպ նէֆէր վէքիլ կէօնտէրիրմիշ տիր։

— Սիսամ պէյի սատաէթլու Բավլաքի Միւսիւլիւա պէյ էֆէնտի հազրէթլերի, ճէզբէյի մէզքիւրէնին գօճա պաշարրնա, օն պէշ կիւն միւսաէթ զարֆընատա, Տէվլէթլի-ալիյէ թէպիյէ-թինի գապուլ իթմէյէն Եունանլըլարը, վէ Սիսամ պանտէրասընը չէքմէյէն Եունան սէֆիրէլերին լիմանատան թարտ օլունմալարընա տայիր էմիրնամէլերը իրսալ խէմիշ օլուղու մահէլի մէզքիւր ղազէթասընտա օգունմուշ տուր։

— Պիւքրէշտէն ալընան պիր թահրիրատա նէզարէն, շէհրի մէզպուրատա պու կէչէն բազար կիւնիւ բէք պիւյիւք պիր ղրդ թէճէմմիւ խոպ, էֆքեարճա իլէրու

այն օրհնութիւններէն որ ամենատատ երկինքը տեղացեր է Եւրոպայի անդաստանեաց վրայ ։ Երբեւ ազգ թմրութեան մէջ ենք տակաւին, եւ անհոգութեան խորունկ ու քաղցր քունը կը քնանանք ։ Եւ երանի թէ խոստովանելիքնիս միայն սա չափը ըլլար ։ Ինտոր ծածկենք ու ուրանանք ան մեծ տարբերութիւնը որ մեր ներկայն մեր անցեալին հետ չափելով կը տեսնենք ։ Մեր ազգին քաղաքական եւ ուրիշ շատ կէտերու մէջ միութիւն ու միութեան պատկեր չունենալը յայտնի է ․ փառքուած հայրենիքնուս ալ մեր ձեռքը չըլլալը նմանապէս յիշողութեան կարօտ չէ , քանզի եթէ քարոզական ու գլխաւոր քաներու մէջ ալ մեր հաւատքի առաջնորդին չնմանեցանք, գոնեա աս մէկուն մէջ ըստ բաւականին հետեւեալ ենք անոր մեզ տալիներով ու դարերով խաչողները մեր իրենց մէջը երեք կտոր բաժնած պատմուճանին վրայ վիճակ ձգելով մեր դիմացը կը հաղնին ու կը վկայեն ։ Մատնութեան նիւթին մէջ ալ կերպով մը նմանել կրցեր ենք միայն սա տարբերութեամբ որ հոն աշակերտը մատնեց իր վարդապետը , սակայն հոս ազգի մատնիչը վարդապետն է ։ Բայց աս նորաձեւ մատնիչները իրենց շատ աշխատանաց ու ճգնութեանց վարձք ու վախճանը ինչ ըլլալը թող երթան քրքի ագարակի մէջ փորոտիքը թափուածէն հարցնեն ։

Ճշմարիտ մեր ազգը միացնող կապերէն շատերը քակուեր ու փրթուեր են , միայն երկուքը մնացեր են , լեզունիս ու լուսաւորչական եկեղեցինիս ։ Ըսենք թէ առաջնոյն թշնամին մահիկը կրեմ , իր զօնի քաղցր արիւնը խմելէն գլնի հիմակու հիմայ կշտացածին կերպը կը ցուցնէ , բայց եկեղեցինուս նաւը գիտէ՞ք ինտոր պիտի ընկղմի ։ Անիկայ ուրացը ձեռքերնին գիչեր ցորեկ ծակելոյ աշխատողքը ուրիշները չեն , այլ իսկ նաւավարքը այսինքն կղերնիս եւ անոնց առջեւէն նախընթաց բարձրաստիճան եպիսկոպոսունքնիս ։ Կոյր է ան Հայը որ չտեսներ թէ իր բոլոր ազգին վիճակը այսօր կորսուի , կոյր է ան Հայը որ չըտեսներ թէ իր հայրենեաց ապագայի մէջ ինչ ընթացք բռնելիքը այսօր կը վճռուի ։ Մէկ անձի մը — պատրիարքը կաթողիկոսըն ալ մէկիկ մէկիկ անձինք են — այս ինչ կամ այն ինչ ընթացքն բռնելովը մեթէ մէկ բոլոր ազգի վիճակը որոշուած ու վճռուած կրնա՞յ կոչուիլ , կը հարցնեն մեզ պատմական հեռատեսութիւն չունեցողք ։ Բայց գիտե՞ս թէ անոր աս կամ ան շարժմունքէն ո՛րչափ ո՛րչափ քո , քո որդկանցդ եւ քո ամբողջ ազգիդ վիճակը կախուած է ։ Ըսենք թէ քո ազգդ մի միայն երկու ան ալ տկար օղեր ունի , լեզուն ու եկեղեցին , հիմա Ջէնբէրլի-Թաշ ըսուած կործանման մօտ հին արձանը եթէ միայն երկու օղակ ունենար կրնա՞ր կայնիլ , մանաւանդ որ քո արձանդ անկէ ալ երկար մէկ ծայրը խաղաղական միւսը ամլանթեան ովկիանոսն է եւ անկէ ալ խախուտ ։ Երկու բրդէ մաշած չուաններէ ինտո՞ր պահեն աս ցիր ուցան եղած ազգը ։ Ինտո՞ր պահեն երբոր ազգի գլուխք եպիսկոպոսունքը ան ալ կը լուծեն ։

Բայց կղերը ու եպիսկոպոսը ի՞նչ կրնայ ընել կըսես ։ Ահա՛ տես ինչ կրնայ ընել ։ Թագաւորութիւն ունի՞ս , ոչ ։ Լուսաւորութիւն ունի՞ս , ոչ ։ Որդիկդ ամէնը մէ՞կ տեղ են , ոչ ։ Կրնա՞ս ազգէդ միշտ տեղեկութիւն ստանալ այսինքն եթէ Հնդկաստանի կամ Պարսկաստանի եղբայրդ նեղութեան մէջ ըլլայ , կրնա՞ս անոր դրութիւնը շուտով իմանալ ու օգնութեան հասնիլ կամ ան քեզի , ոչ ։ Ընդհանուր ազգասիրութիւն ունի՞ս , ազգասիրութիւն կըսեմ որ պատրաստ ըլլայ ինչք ու կեանք աս նպատակին զոհել , ոչ ։ Հարստութիւն ունի՞ս , ոչ ։ Ասոնք եւ ասոնց պէս հարիւր բաներ չունիս ․ ոչ գործարաններ , ոչ շոգեկառք , ոչ հանք , ոչ երկրի մշակութիւն , ոչ նաւ , ոչ մեծ առեւտուր , ոչ դպրոցներ , ոչ ազգային ժողովքներ , մինչեւ անգամ Երեմիա , Խորենացի , Շնորհալի Ներսէս , Լամբրոնացի չունիս որ վիճակիդ վրայ ողբան կամ բերանդ ազոյ երգեր դնեն ․ արտասուքն ալ չունիս որ տխուր ու մխիթող սրտիդ մորմոքը անով զովացնես ։ Ապա ի՞նչ ունիս ։ Փլած հայրենեաց ու աստանդական ազգի մը բեկորները , ան ալ եպիսկոպոսունքդ քանի մը դահեկանի աս ու ան ազգի շէնքերու փառքին համար կծախեն ։ Ունեցածդ մէկ եկեղեցիի փլատակներն է , ան ալ հոգեւոր հայրերդ չեն գիտեր թէ որին մասներն կայիափային (պապին) թէ Պիղատոսին (դուն գլուխս թէ ով) ։ Խեղճ ազգ որ իր վիճակը չիմանար , խեղճ ազգ որ իրաւունք չունի իր բանկած տունը մաքրել ։

Բնաւ չը հասկցուի թէ տէրութեան դէմ ապստամբութիւն կը քարոզենք ։ Բաւ ու քաւ լիցի , մենք քրիստոնեայ ազգ մը ենք մեր հարանց պէս կը հնազանդինք ան իշխանութեան , որուն տակը ենք ։ Բայց ան իրաւունքները՝ արտօնութիւնները ու ազատութիւնները որ կրնանք օրինաւոր կերպով Բ ․ կառավարութենէն խնդրելով առնել , ինչո՞ւ չընենք ։ Ավստրիոյ պէս տէրութիւնէն Մաճառները բարլամէնթօ չառի՞ն ։ Օսմանեան տէրութիւնը պատրաստ է մեր ազգին թէ իր թէ մեր օգտին համար շատ արտօնութիւններ տալու , բայց մեր եկեղեցւոյ գլուխքը փոխանակ ասանկ մէկ յաջողակ դիպուածէ օգուտ քաղելու , կերթան հանդըստութիւն , պատիւ , սսակ , կուրծքի փայլուն նշանք առւծներուն մաղլացը մէջ կը փնտռեն կամ թէ կարիճի խայթէն փախչողի պէս օձին կերթան , ինչպէս որ օրերս կը լսենք թէ Ս ․ Պատրիարքը Ջալալեան արքեպիսկոպոսէն ազատելու համար Պապին կը դիմէ ։

Շատ աղէկ՝ գիտցուք թէ եկեղեցին աշխարհային գործերու խառնուելու ու ազգային փարչութեան բեռը իր յանձն առնելու սկզբունքը ճշմարիտ ու պատմական չարադասութեանց նայելով պաշտպանելի ալ ըլլայ , թէպէտ եւ Պապին մէջքը կոտրողը ան քանի մը թիզ հողը եղաւ որ կայսրէն առաւ ու կլլեց , բայց հիմայ մէկ ու կէս հազար տարի է որ չը կրցաւ մարսել ու ահա կամաց կամաց կամ լաւ եւս ակամայ ակամայ յետ կը փոխէ , — բայց հոգ չէ , գիցուք թէ աս սկզբունքը բուն իսկ Քրիստոսի գաղափարին ու պատմութեան վճռոյն դէմադէմ հակառակ ըլլալովն ալ ճշմարիտ ըլլար , արդեօք ան ատենը աստ՞նկ կը վայլէր մէկ եկեղեցի ու ազգ կառավարող անձին որ՝ այսօր աշխարհիս բանիմաց , հեռատես , խորամիտ ու վարպետ ժամանակին ասանկ կարճ տկար ու ամէն տեղյօմաոիկայութենէ զուրկ ընթացք մը բռներ ։ Ս․ պատրիարքը Եւրոպացւոց լրագիրները չը՞կարդար Չը տեսա՞ւ թէ իսկ Պապի որդիքը անոր դամբանականը ուրախութեան կատակներով կերգեն ։ Ինտոր ասանկ մէկ մերձ ի մահ ալեւորիկը իրեն համար նեցուկ ու թիկնապահ կընտրէ ։ Ս ․ պատրիարքը թող պապի թոռանց երգիծաբանութիւնը չը լսէ , բայց չը տեսա՞ւ թէ ինտոր Եւրոպայի թագաւորիկներուն մաղձայոյզէն փախնելով ու փա՛յ փորս , փա՛յ փորս պոռալով Հասունեանը իրեն դրկեց եթէ գօլէտայի դեղ ունենայ , վաղը քանի մը կաթիլ հետը ընդհանուր ժողովքը բերէ ։ Հիմայ ինչո՞ւ անոր կը վազէ քանի որ իրեն գլուխը միայն քիչ մը տաքցեր է ։ Զարմանալի է թէ ինտոր աս 50 ու 60 տարօք ճերմակամօրուք ծերերը թեթեւ երիտասարդներու խնդալի սխալները կընեն։

Կաղաչենք մեր աս հայրապետական գահին վրայ նստող հայրերուն որ իրենց վատ ու երկչոտ նախորդաց նախաանձնքները յիշեն , նաեւ յիշեն մեծն Ներսեսի , Ցովսէփ եպիսկոպոսի եւ միւս քաջ հայրապետաց աղուահոգիութիւնը , յիշեն նմանապէս իրենց պաշտօնի վեհութիւնը ու անանկ գործերու ձեռնամուխ ըլլան որ՝ թէ ազգին փառք եւ թէ իրենց պարծանք ըլլայ Հայրական հոգւով հոգեւորուած թող պատրիարք սրբազան հայրը հրաւիրէ իր բոլոր որդիքը՝ ամենուն ալ խօսքն ու փափաքը լսէ , անոնք համոզէ ու փոխանակ օձին դիմելէն իր հարազատ որդւոցմով շրջապատուի , միասին աշխատի , մեռնելիք է , միասին մեռնի , ապրելիք է միասին ապրի ․ յայնժամ չէ Ջալալեանին այլ թէ իսկ անոր դրկողին ալ կրնայ դէմ դնել եւ եթէ անոնք չը գիջանին հոս կրնայ պատրիարքը կաթուղիկոս ալ ըլլալ , բայց միայն ազգի հետ ։

Ազգն ալ նայի ու տեսնէ թէ իր գլուխը տկար է ու չկրնար բոլոր մարմինը կառավարել , թող ան ատենը անիկայ կորէ ու արժանաւոր ինքնուրաց անձ մը դնէ անոր տեղը ։ Ասիկայ դժուարին բան մը չէ , դըժուար կերեւնայ միայն քանի որ զօրեղ կամք ու ուժեղ կամեցող չկայ ։ Նայէ Իսպանիային ինտոր դարերով հաստ բնացած ու հաստատուն պնդացած արքայական ցեղը քանի մը շաբթուան մէջ արմատէն խզեց ․ դուն չը պիտի՞ կրնաս քո դրած եպիսկոպոսդ փոխել ։ Ցիտուսեանք Իսպանիայէն հարիւրներով կը գաղթեն ու պապը կը լաէ , քո դրած եպիսկոպո՞սդ պիտի յանդգնի քեզ դէմ խօսելու ․ ով ազգ , Ավստրիայի զօնգորտամ ըսուած դաշինքը պատռտեցին ու կտորները պապին դրկեցին որ ջրի մէջ դնէ խմէ ․ դուն չը պիտի՞ կրնաս քո եկեղեցիդ անպարկեշտ ու մնասակար ձեռերը ու փարչական պաշտօնները փոխել ։ Ամեն ազգ իր կրօնական ու եկեղեցական ազատութիւնը առաջ , ով դուն ազգաց յետինը , ե՞րբ պիտի քո պարտքդ ազատիս ։

* * *

— Շու աթիւաքի մէքթուպուն էհէմմիյէթի , Մանզումէմիզին 822րնճի նիւմերօսունտէ , Բաթրիգխանէ Թարաֆընտան աէրճ իթտիրիլէն Պաշտօնական ծանուցումուն սօնրա ազալմըշ իսէտէ , կէրէք Խոսթանպօլտա , վէ կէրէք Թաշրալարտա Բօմա քիլիսէսի հագգընտա էհալինին նէ սույլտու վէ էֆքեարը օլմասընը պէեան իթմէսիյէ սիգգաթա շայեան պուլունտուղունտան , աէրճ իսէրիզ ․

Իշթէ պիր մէքթուպտա , Գեր ․ Ներսէս սրբազանըն , Բօմա քիլիսէսի հագգընտաքի զուհուրա կէլէն իթիլաֆըն գարշը , Արձագանք խարճը , զաղէթամըզտա աէրճ իտիլմէք իւզրէ , Պաղչէճիքտէն կէլմիշ իսէտէ , պաթէն մէզքիւր մէսէլէ Թանզիթ միւքեալէմէտէ պուլունտուղունտան , շիմտիքի հալ աէրճինի թէէխիր իտէրիզ ․

Պունլար աչըքտար խալմըշ տըր քի , սրտը պաթրար վէ ալէյհտարա պարը բաշհալըէր նէ էֆքեարտա իսէլէր , էհալի գամմէսը էֆքեարտա տէյիլ տիր ․

․ ․ ․ Միւէլլիֆ ․

21 բէծէպ սէնէ 85
Խուրում Մամուրէթիւլ-Ազիզ

․ ․ ․ Նիւմերօյու միւքիմ գալէթայի մութէալէրինինի գրամթ իտէր իքէն , Բարս հազրէթլէրի ճանիպինտէն Ս ․ Պատրիարք Հայր Հազրէթլէրինէ վիւրուտ իտէն տավէթնամէյի բէտտ իյլէտիկի մահէլլինէ թէսատիւֆ իտիպ դաքէթլէ մէթնինի օգուտ իտէտէ , 795 Նիւմերօլու զաղէթամըզտա մէվտտը մէզքիւր իւգերինէ միւնասիպ ճիւմլէլէրէ նէզարէն , Ս ․ Պատրիարք Հազրէթլէրի , Բարա Հազրէթլէրի ճանիպինտէն չէրէֆ վիրուտ իտէն տավէթնամէյի բէտտ իթմէյույ , իլա խիլ սուրէթտէ գապուլ պուեուրմաշ տըր ․ Կէրչի պու թէրբէնից ճիւմլէմիզի էնտիշէ իլէ մուհիթ պիր թէրբէնիշ տիր ․ զիրա էկէր Ս ․ Պատրիարք հազրէթլէրի մէզքիւր տավէթնամէյի ճիւմլէ միլլէթ թարաֆընտան գապուլ իթմիշ տիր տէր իսէք , պու միւմքինսիզ պիր շէյ տիր ․ չիւնքի պէօյլէ պիր տարր մատալէթհասը թաճաարիտէ միլլէթիմիզ էօյլէ պիր թէգաստուիմ քէսպ իյլէմիշ տիր քի , քենտի տիեանէթճէ գուրթուլուշու գա՞նդի մէզհէպտէ պուլապիլէճէկի ֆէհմ իյլէմիշլէր տիր ․ վէ մէմալիքի տէվլէթի-ալիյէտէ էն գարանլըգ սանըլան Մուշ , Պիթլիս վէ զայրիհիմ եէրլէրտէ քենտի թէէմին իյլէտիքլէրի մէզհէպի էօյլէ քեաֆի սայմըշլար տըր քի , շաեէտ պիր թէպէատիւլմթ զուհուրա կէլտիկի հալտէ , գապուլ իթմէմէք իչին էգ ճան ու տիլ չալըշըպ գանլարընը սախի տէօքմէէէ հազըր տըրլար , պու պէօյլէ օլտուղու հալտէ միլլէթիմիզ մէզքիւր տավէթնամէյի Ս ․ Պատրիարք հազրէթլէրի իլէ գապուլ իթմէկէ լազըմ օլմաճագլարը նա միւմքին տիր ․

Եօգ էկէր Ս ․ Պատրիարք Հայր Հազրէթլէրի մէզքիւր տավէթնամէ ի չախսէն գապուլ պուեուրմուշ տըր տէր իսէք , պու տա պէլէ մուգայիր պիր թէֆէքքիւր տիւր ․ զիրա պիր շախս քենտի միլլէթ թարաֆը իլէ օլան ազատ իրատէյի պըրագարագ կիտսին Բարանըն թահթը էշէ-------- կիրմէքտէն նէ մէնֆաաթ վար տըր , էկէր տիեանէթճէ ֆ-------- վէ ասլիչէ հալ տրամոգ մագսէտի վար իսէ , պիզ քենտի թէէմին իյլէտիկիմիզ մէզհէպի քեաֆի սայմըշըզ տըր , Եօգ էկէր ճիսմանի ասայիշ հալ տրամոգ մագսէտի վար իսէ , [illegible] թաճտարիտէ պուլտուղլէրըզ ․ Իմտի մէզքիւր տավէթնամէյի գապուլ իթմէքտէն նէ մէնֆաաթ հասըլ օլուր կէրէք րուհանի վէ կէրէք ճիսմանի ․ պիզլէրի պու խուսուսդա թէէմին իթմէլէ Ս ․ Պատրիարք Հայր Հազրէթլէրինին հիմմէթինէ բէճաւ էտէ խիթիրհամ իտէրիզ ․

Գ ․ Խ ․

ԳԱՐՇԸԼԸԳ ԹԷՇԷՔՔԻՒՐ

Պիզիմ քիւլլի իւմիտիմիզ ին մէքթէպլէր , եանի պունտան սօնրա մէյտանէ կէլէճէք օլան մէքթէպ տատալարը իւզէրինէ պուլունմաը հէրքէսէ մալիւմ տուր ։

Կէրէք Թաշրալարտա , վէ կէրէք Խոսթանպօլտա Մանզումէմիզի օգուտագտա օլան մէքթէպիս չակիրտանը Թարաֆընտան վարիտ օլան թէշէքքիւրնամէլէր , ումում էհալիմիզին , նիչէ միւհիմ վէ մուզաստէս խուսուսլարտա իպրազ իթմէքտէ օլտուղու վագիֆէսիգլիք վէ տույղուսուզլուգ հագգընտա պանշը թէսէլլի իտէրէք , մուճիպի թէշէքքիւրիմիզ օլմագտատըրլար ,

Իշթէ մէքթուպլարըն աէրճինտէն սարֆը նազար իյլէմէքտէ իսէքտէ , պու տէֆա իսկիւտար Ս ․ Խաչ մահէլլէսի գըզլար մէքթէպի թարաֆընտան վարիտ օլան պիր վարագատա , Պաղատալեան Օհան էֆէնտինին , մէզքիւր մէքթէպէ , 15 գըթա ֆրանսըզճա միւֆիտ քիթապլար իլէ քէզալիք ֆրանսըզճա իքի նէվի վէ 22 նիւսխէ րիսալէլէր իհտա իյլէտիկի ատախ պիլտիրմիշ օլտուղին մամէմնունիյէթ պէեանընտա միւսարաատ իտէրիզ ։

— Գեր ․ Խորէն սրբազանըն ասարը մէմտուհէսինտէն պիր գըթա միւէսսիր ստանաուլ էլիմիզէ կէչմիշ օլտուղունտան , հարընքի Մանզումէմիզտէ աէրճ իտիլէճէք տիր ․

Պու կիւն ալաֆրանկա 1869 սէնէսի իպթիտասը օլուպ , վէ Եվրօպա օրագոյլյարընտա իսէ , հէր կիւն իչին պիրէր վուգուաթ պէեան գըլընմըշ օլտուղունտան , վէ իշթէ գըսսա թարիխլէրին պիլինմէսի էհալինէ ֆայտէյի մուճիպ օլաճաղընտան , պու կիւնտէն պէտ իլէ աէրճ իտէրիզ ․

Ցանւար 1 ․

Էմրի շէրաֆէ էնէմմիյէթտէն տիր ․ Ուլուս ու ֆիւնուն պէնիի ատէմին էմրի թէայիւնիչին էզայյըգ վիրմէքտէ տիր ․
Վէ սանայի միլլէթլէրին սիւս ու տարաթըրը մուճիպ օլմագտա տըր ․
(Պու քէլամլարը պիրինճի Պօնօբարթ Սէնթ-էլէն ատասընտա սէօյլէմիշ տիր) ․

ՄՈՒԱՄՄԱ

(Հանելուկ)

Զօգ տէֆա սըղլաչըրըմ , լաքին սալա ալլամամ ․ տայիմա եաթագըմտայըմ , լաքին սալա ուեումամ , աղզըմ չօգ կէնիչ տիր , վէ պաշըմտանտա չօգ պիւյիւք տիւր ․ աղզըմտան տիշարը չօգ չէյ չըգմար ․ լաքին իչէրի հիչ պիր շէյ կիրմէզ ․ նէ տիզիմ , նէ պալտըրըմ վէ նէ տէ աեագըմ վար տըր , լաքին զիեատէսիյլէ չաբուգ եէօրիւրիւմ , վէ հէմտէ արատա պիր տիւշտիւքտէ սահա զիեատէ չաբուգ եէօրիւրիւմ ․

Տիւնքի մուամմա [illegible] իտի ․

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅԷ
ԳԱԼԱԹԱ ԲԻԱՑԱՍԸ

Դ․եկ․	19	Ախշամ գաբանըր · · ·	——
»	20	Սապահ աչըլըր · · · ·	——
»	»	Էն եիւքսէք · · · · · ·	——
»	»	Էն աշաղը · · · · · · ·	——
Սաաթ 5			——

ԳԱԹԻԼԻՆ ՃԷԶԱՍԸ

Մանզումէնին 833էնճի նումերօսընտան մապաատ ·

«Իւքի հաֆթա մուգատտէմ, Բըղըէ Կարտընտա սէնի իլէ սօն տէֆա կէօրիւշմիւշ օլմասընտան պէրու, Էլէօնօրանըն օրթալըգա չըգմամըշ օլտուղունու տախի դ իւք իթմիշսին. բէնճա խտէրիմ, անըն չիմտի նէ հալտէ պուլունտուղու օլտուղու խուզէրինէ պիր մալիւմաթ ալարագ պանա պիլտիրէսին ։

«Պիլմէզ իսիմ, ֆագաթ չիմտի այէագանըն նէ օլտուղունու խըճճէ անլամըշըմ տըր. սէֆիլ Էլէօնօրա. . . ։ Աճապա պէօյլէճէ պիւսպիւթիւն զայի օլմուշ օլմասը, սէնի քէտէրլէն ունութմուշ օլտուղունտան մը նէշէթ իթմիշ տիր, եօգսա մէյուսիյէթինտէն մի ։

«Բումթըն, պէնտա մէյուսիյէթինտէն տէհշէթլի պիր մէյուսիյէթ եօգ տուր. անըն իչին սէֆիլ գըզըն հալի խուզէրինէ պիւյիւք էնտիշէ հիսս իթմէքտէյիմ ։

«Նարըն ապաշըմ մէքթուպումուն ճէվապըն ալմագ արզուսունտայըմ.

«Շիմտիլիք խօշճա գալ, թամըր րուհսար կէօրմէք իչին ունուտմա խաթըրըմ» ։

Սէնին Մէյրին ·

Ուիլեըմին դըղը, իշպու պալէատքի մէքթուպու եազըգ պիթիրտիքտէն, վէ միւհիւրլէյիպ, խուզէրինէ ատրէսի տախի եազըրտըգտան սօնրա, սէադա զալգըը, մումու սէօնտիւրտիւ, վէ նազիք աեագլարընըն բարմագլարը խուզէրինէ դասարագ սէսսիզճէ օտատան տըշարը չըգտը ։

Պիչարէ գըզ էօյլէ զանն իթմէքտէ իտի քի, քէնտի բէտէրի, քէնտիսի կիպի պիկիւնահ կըզըլա օտասընտա ուեումագտա իտի ։

Գարանլըգտա նէրտէվէնտէն աշաղը ինտի, վէ սէս չըգմասըն նիւէթի իլէ, չօրապլարընը տախի չըգարարագ, վէ պէեազ աեագլարընըն քիրլէնճէյինէ տախի պագմայարագ, եալըն աեագ պաղչէյէ ինտի, վէ քէնտի մէքթուպ գութուսու օլան տիվար տէլիյինէ տօղրու իլէրու վարմայա պաշլատը ։

Հէնուզ մէգքիւր տէլիյին էօնիւնէ եէթիշմիշ իքէն, նակէհան պիր աեագ սէսի իշիթիլտի, վէ մէգքիւր տէլիյին բէք եագընընտա պուլունան պաղչէ գարուսու, տիշարըտան պիր անահթար սօգուլարագ եավաշ եավաշ աչըլմաղա պաշլատը ։

Պիչարէ Մէյրի նէ եափաճաղընը շաշըրարագ, էօնիւնտէ պուլունան եէշիլլիքլէրին արգասընտա կիզլէնտի, վէ պէթթիւն վիւճուտու իլէ տիթրէմէքէ պաշլատը ։

Բէք գարանլըգ օլտուղունտան, իչէրի կիրէնլէրին քիմլէր օլտուգլարընը կէօրմէք միւմքին տէյիլ իտի. ֆագաթ Մէյրի գարունտան թէքրարէն գարտաշըլըը տույուլտու, իչէրի կիրէնլէրին, թա քէնտիսինէ սիրէր ալմըշ օլտուղու եէշիլլիքլէրին էօնիւնտէ տուրտուգլարընը կէօրէպիլտի ։

Իշթէ Մէյրի մէգքիւր եէշիլլիքլէրին արգասընտա, նէֆէսինի թութարագ տիթրէմէքտէ օլտուղու հալտէ, քէնտի թա էօնիւնտէ շու ամիթճէքի գըսսա վէ տէհշէթլու միւքալէմէ տիգգաթ ալտը ։

— «Հէյտա, չէճաւթըրը իպրագ իտէճէք վաղըթ չիմտի տիր. պէն պէրիքի էյէ Օլիվըր իլէ եալընըզճա պաշա չըգարապիլիրիմ վէ սէնին մուավէնէթինէ միւհթաճ օլմամ եօգ տուր. սէնին խըտմէթին, օ իշի պիթմիշտէն սօնրա տըր, քի թէքրարէն Օլիվըրըն մալըգէնինէ թօփլամարագ, միւքեաֆաթըմըզ օլան ատճէյի բայլաշմամըզ հէնկեամընտա եիւզ աղըրլըգըն սըն. օլ կէնճ Ինկիլիզին պաշը թամ սաաթ ալթըտա քէսիլէճէք տիր, սէն գարուտա պէքլէճէճէքսին, անըն պաշընը, Օլիվըրըն խանէսինտէ պէքլէճէք օլան ճօրճա թէսլիմ իտէճէքսին, քի չիւբհէսիզ անըն էօլմիւշ օլտուղունա խուքմ օլտուղտան սօնրա, պիր տահա պիզէ կէօրմէք իսթէմէյէճէք սավըշըպ զայի օլաճագ տըր. օլ վագըթ Օլիվըր, Էլէօնօրա շարապ չըգարաճագլար տըր, կէրէք պիզիմ ճէսարէթ քէսպ իթմէմիզ վէ կէրէք Օլիվըրըն վէ գըզընըն պիրաղ սէրխօշլանմալարը էլզէմիյէթտէն տիր, ֆագաթ իյի տիգգաթ իթմէլիսին քի, պիզ պիրէր տէֆա իչէրսէք, անլար տայիմա իքիշէր տէֆա իչսինլէր ։ Սէն Էլէօնօրանըն սաղընտա վէ պէն տախի Օլիվըրըն սօլունտա օթուրմալըըզ, վէ իշ կէօրէճէք վագըթտա, Հասըս Պէյ դահրամանլարը աչգընտա տէլիլիմանէ, տէր հալ վէ էլ տէրըմ կիպի չարուգ սուրէթթէ, պըչաղըը Էլէօնօրանըն կէօսիւնէ բնտիրմէլիսին. սէն օ իշի պիթիրինէ դաար, Օլիվըր տախի պէնիմ պըչաղըմ ալթընտա ճանընը թէսլիմ իտէճէք տիր» ։

Տէվամը ·

ԻԼԱՆԱԹ

ԲԱՆԱԼԻ
ՀԱՅ ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ ԲԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Օլլէնտորֆի դրութեամբ

Տպագրութիւն Քիւրքճեան ·

Քերականութիւնը լեզուին գործիքն է ։ Գործիք մը որչափ կատարելագործեալ ըլլայ՝ արդիւնքն ալ նոյնչափով կատարեալ կարտադրի ։

Հարկ չիկայ ըսել թէ՝ Գաղղիերէն լեզուին դիւրուսուցութիւնը մեր ազգին որչափ օգտակար է, քանզի այս օրուան քաղաքական լեզուն է. ուստի կը յուսանք որ՝ հեղինակին աշխատութիւնը կը պսակուի՝ Գաղղիերէն գասատուաց ջանքովը եւ ազգին մանկըտւոյն ժամերը առ ոչինչ չը մսխուելը գանազան դժուար եղանակներու զոհուելով ։

Ահա հեղինակին խօսքերն ։

«Օլլէնտորֆի Քերականութեան գըտած ընդունելութիւնը եւ բազմաթիւ ազգայնոց խնդիրները յորդորեցին զմեզ նոյն Քերականութեան ԲԱՆԱԼԻՆ ալ հրատարակել, այսինքն Հայերէն հրահանգաց Գաղղիական թարգմանութիւնը կամ մանաւանդ բնագիրը, եւ առաւել որ ամեն ազգաց մէջ Օլլէնտորֆի Քերականութիւնը հրատարակուածին պէս՝ նոյն Բանալին ալ միանգամայն ի լոյս կ՚ընծայեն. եւ այս Բանալւոյն մասնաւոր կարեւորութիւնը ուանց դասատուի ուսանողաց համար է, բայց փափաքելի էր որ դաղղիերէն ընթերցանութեան նորուս աշակերտաց ալ կարդալ սովելու համար այս մասնաւոր տրուէր՝ որուն ամենապարզ խօսակցութիւնները ուղղոյ դիւրաւ ըմբռնելի ըլլալէն զատ՝ զուգէանց նպաստեն ալ խօսակցութեան սկզբնաւորութեան ։ Բաղ համագուած են կենդանի լեզուաց ամենէն նշանաւոր դասատուները՝ որ այսպէս բարբառներու ամենէն յաջող օժանդակը եւ թերեւս միակ ճամբան՝ խօսին է ։ Պատճառի հաղիւ թէ ուսեալ մը կարող ըլլայ քանի մը պարզ խմաստներ բացատրել՝ աւելի կնճռեալ խօսքեր ալ արտայերելու փափաքը կ՚զգայ որ մեծ խթան մ՚է յառաջդիմութեան ։ Այժմ ներկայ հրատարակութեամբ ըստ մեր յուսոյն՝ մեկուն նպաստ մը մատուցանենք, մեր ցանքը յաջողութեան վարձատրութիւն կը համարինք զայն, եւ յորդոր մը կըլլայ յարատեւելու ուրիշ մեկ քանի ձեռնարկութեանց մէջ որոնց թեւակոխած ենք ։

Թ · Թէրզեան ·

ՆՕԹՐ–ՏԱՄ ՏԸ ՓԱՐԻ

Փարիզի Մայր Եկեղեցին

Հեղինակ

ՎԻԳԹՕՐ ՀԻՒԿՕ

Վիգթօր Հիւկօ հռչակաւոր քերթողին այս աշխարհածանօթ եզական վէպը՝ որ բոլոր Եւրոպական լեզուներու թարգմանուած է, այս անգամ Տիրան . . . Թէլլալեանի թարգմանութեամբ պիտի սկսի թերթ առ թերթ Գաղղիերէնի նման պատկերազարդ ըլլալով՝ ի Հայկաբարբառ հրատարակուիլ . առայժմ բաժանորդ գրուիլ ուզողը ենչուան յատուկ յանձ ... պէտք է միմիայն իր հասցէն Կ · Պոլիս Զագմագճըլար Գափաֆեանի դրատունը եւ Գալաթիոյ Ա · Նշանեանի եկեղեցւոյ կից Քիւրքճեանի տպարանը յանձնել, — բաժանորդագրութեան գինը կանխիկ 3 դահեկան է . — Ներկայ պայմանաժամէս ետքը բաժանորդ գրուիլ ուզողը ամեն մեկ թերթի համար 20 փարայ աւելի վճարել կը պարտի . Հրատարակութիւնը պիտի սկսի այն ատեն երբ 300 բաժանորդագրութեան ցանկը լրանայ, արդէն բաժանորդք կը պարտին սոսկ վճարել կանխիկ երբ իրենք ալ կանխիկ թերթ կընդունին ։

ՄՐՑԱՆԱԿ ԿԱՂԱՆԴԻ
ԱՌ ՈՒՍՍՄՆԱՍԷՐ ՄԱՆԿՈՒՆՍ

Ցօրինեաց

Մ · Ա · Խաչատրեան ·

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ · Յ · ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ

Մրցանակ կաղանդի 48 երես բաղկացեալ տետրակ մ՚է, որ կը պարունակէ, նոր տարւոյն վրայ գեղեցիկ խորհրդածութիւններ, կրթութեան կըրօնքի եւլն. բացատրութիւններ, զուարճալի պատմութիւններ, թուաբանական զուարճալի հաշիւներ, վերջապէս ինչ որ՝ տղու մը հարկաւոր է, զուարճացեալ կերպով, տղուն կը հաղորդէ. կը ծախուի ամեն հայ գրավաճառաց քով գին 100 փարայ ։

Կը յորդորեմք եւ կը յուսամք որ որդոց դասատուները, փոխանակ ան՝ նըպատակ պատկերներով, տղայք ըղբօսնելու, այս տեսակ խորհրդաւոր նուէրներով կ՚պահեն իրենց ձեռքին տակ գտնուած ապագայ հայութիւնն ։

ԻԼԱՆ

Աւսթրիա, Րուսիա, Ֆրանսա, Պէլճիգա, Սագսօնիա վէ Իթալեա հիւքիւմէթլէրինին խաթիգրաղ պիլէթլէրի, Գալաթատա Գարաքէօյտէ Գօմիսիօն խանը գարըսու եանընտա Ն · 16 սարրաֆ Մ · Ճօրճի Ճանէթօնունն մաղազասընտա ֆիրուխթ օլունմագտա տըր ։ Մէգքիւր բիեանգօլար հէր այ չէքիլիպ աթխաէքի մէպլաղլարը գազանաճագլար, եանի 800,000, 600,000 500,000, 400,000, 200,000, 100,000, 50,000, 40,000, ֆրանգ ·

1869 յունվար 1 տէ, աթխաէքի բիեանգօլար չէքիլէճէք տիր ·

Աւսթրիանըն 1858 խաթիգրաղը պիլէթլէրի քի, պիրինճի նիւմէրօ գազանաճագ 400,000 ֆրանգ, Փօրթօ չէհրինին 1863 խաթիգրաղը պիլէթլէրի, պիրինճի պիլէթ գազանաճագ 50,000 · Միլան չէհրին 1861 խաթիգրաղը պիլէթլէրի, պիրինճի նիւմէրօ գազանաճագ 100,000 ֆրանգ ·

Րումի գիւնունտէ 19 տա չէքիլէճէք օլան Աւսթրիա հիւքիւմէթինին Գրէտի Մօպիլիէ խաթիգը բրօմէսլէրի 40 ար ղուրուշա սաթըլմագտա տըր · պիրինճի նիւմէրօ գազանաճագ 20,000 Օսմանլը լիրասը · իքինճի 4,000 լիրա, իւչիւնճիւ 2,000 լիրա · տէօրտիւնճիւ վէ պէշինճի 500 լիրա · ալթընճը վէ եէտինճի 250 չէր լիրա · սէքիզ վէ տօգուզ վէ օնունճու նիւմէրօլար 150 չէր լիրա · օն պիր օն իքի վէ օն իւչիւնճիւ նիւմէրօլար 100 էր լիրա · 37 պիլէթ տախի 40 ար լիրա գազանաճագլար տըր · ճէման 1700 պիլէթ գազանաճագ տըր ·

Ցիւատէ մալիւմաթ ալմագ իսթէեէնլէրին մէգքիւր մաղազաեա միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր ·

ՏՕՔԹՕՐ ԼՕՐԷՆԵԱՆ

Փարիս Թըպպիյէ մէքթէպինտէն չըգմա վէ տօգթօրլուգ տիբլօմասընա հաիզ օլան, վէ հայլը միւտտէթ Փարիս խասթախանէլէրինտէ էգթէմիշ օլան, տօգթօր Պէտրօս Լօրէնեան էֆէնտի, պու տէֆա Տէր–սաատէթէ կէլմիշ օլտուղունտան, հէր աալը կիւնլէրի, սապահըն սաաթ 4 տէն եէտիսինէ գատար, Պէյօղլունտա Պէգար սօգաղը Նօ. 24 քէնտի խանէսինտէ խասթաթ օլուրագ խասթալարը պագաճագ, վէ քէնտիսինի խասթէթէն կէօրմէք իսթէյէնլէր իչին հէր հաֆթա բէնչշէմպէհ վէ ճումա իրթէսի կիւնլէրի, սաաթ եէտիտէն օն պիրէ գատար քէնտի խանէսինտէ կէօրէպիլէճէքլէրի, վէ միւսթաճէլ խանէլէրինէ իսթէյէնլէրէ տախի կիտէճէյի իլան օլունուր ·

ՏՕՔԹՕՐ ԲԷԼԷԶ

Ամէլիյաթը ճէրրահիյէ իճրա իթմէքսիզին, ավրուբան աչըգնան վէճհլէրին վիճտանլարընը խթէպ ու խպալէ իթմէք, վէ տիշլէրի չըգմըշ օլանլարըն տիշլէրինին եէրինէ գաձիթմիղեէ թագմա վէ գօղ օլունմըշ կիպի, գաւէթ տիգգաթ օլուն ... պիլէ անլաշըլմամըշ իւզրէ, տիշ գըյմագ վէ տախիլի ֆէմտէ վէ չէնէտէլի եմրագ վէ գուրուշ վէ թէգել լիւլէ տէնտանէ թէտավի իթմէք, վէ տիշլէրի թագիրաթընտան, եանի եէրլէրինտէ օյնամագ, պիր թարաֆա տէվրիլմէքլէրի հալտէ եէրլէրինէ գըյմագ, վէ տախիլի ֆէմի թէմիզլէմէք, վէ բալլանմըշ վէ սիեահլանմըշ օլան տիշլէրին բառ վէ քիրլէրինի չըգարմագ, ճէվհէրի գոթխինի էնտիշէ իթմէքսիզին թէթհիր իթմէք, վէ ագզըն ֆէնա գօգուլարընը իզալէ իթմէքտէ վէ ամէլի լաստիգէտէն զալեթէ վէ բառ վէ ալթըն վէ պիլտիգ իյլէմէք, վէ տաղլարընը վէ խաֆիֆ եէտիգ ...նէ վէ ...ինիկլի վաղըթտա պիր գարար ու գինի ... եէրլէրինտէ վէ չըգարը գօ... իչիւր տիշլէր եարմագտա օլան փօրթալը թարաֆըն տիշճի Մ · Բէլէզ, Պէյ–օղլունտա Կլովանի սօգաղընտա 2 նիւմէրօտա քէնտի խանէսինտէ իթմէքտէ վէ ալաֆրանկա սաաթ 6 տան 4 է գատար կիւնլէրտէ կէլէն վէ կիտէնլէրէ ամէլիյաթը մէզքիւրէյի իճրա իյլէմէքտէ վէ կէրէք օլուր քէնտիսինի կէօրմէք վէ կէթիրթմէք միւրաճաաթ իտէնլէր օլուր իսէ, օրատան սիւալ իթմէլէրի · 11

ԼՕՀՍՈՒՆ ԼԻԶ ՍՈՒԵՈՒ

Գունըրթաճ տէֆինէսի տըր ·

Բրուսիա տէվլէթի Թըպպիյէ ագատէմիյասը վէ էն մէշհուր թապիպլէր վէ ուլումը մէզքիւրէ մէհարէթի ... Թըպպիյէ ագատէմիյասը թարաֆընտան պէտէնին պէլլի պաշլը պազըլարըն սըհհաթ վէ ... դուվվէթինէ պաշլը մէզքիւր Լիզ սուեու նիւգտէ օլան լէքէլէրի չըգարըր, կիւնէշ եագմասընը ալըր, վէ նիւզին պուրուշուգլուգլարընը տիւզէլթիր, կիւզէլլիք վէ թազէլիք վէրիր ·

Կէրէք էրքէք վէ կէրէք նիսվան թայիֆէսինտէն պու սուեու գուլլանըպ, կիւզէլլէնմէք, կիւնէշտէն հըֆզ օլունմագ, վէ վիճուտէ զահէթլէ պիր պէնազլըգ վէրիւ, թէնի եումուշաթմագ վէ նիւզիւ աթէշլէրինի ալմագ ճիլտլէրինտէն Փայիտէլի պիր թէտպիր օլտուղունու իգրար իթմիշլէր տիր ·

Մէգքիւր սու, Գալաթատա նիւգտէյէ գալպըրըմտա Նօ. 68 Մ · Վէյից վէ գումբանիանըն էճզախանէսինտէ սաթըլմագտա տըր ·

ՏՕԴԹՕՐ ԴԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Տօգթօր Գալուստեան էֆէնտի խանէսինի Թէբէ իլէ, նինէ Պէյօղլունտա, Ինկիլիզ սէֆարէթ գաբուսունուն աշաղը կիտիլիր իքէն, մէգքիւր սէֆարէթին տիվարը սըրասընտա, Համալպաշը սօգաղընտա վագը 68 նիւմէրօլու խանէյէ նագլ իյլէմիշ տիր ·

Քիւթթթապը ատըն գուլլանըլմագըյա լիսան իւզէրէ հէր տիւրլիւ մէսալէհէ տայիր արզու հալլար վէ միւզաքէրէլէր վէ թաղրա մէքեաթիպի բիւլթիւ խօճալարընա վէ ասքէրիյէ վէ ուլումը միւլքիյէ մէմուրլարընա վէ բօսթա թա միւսաֆիրլէրինէ վէ թիճարէթէ միւթէալլիք պիր չօգ արզուհալլար վէ ճիրօ վէ սէքսէթօ վէ բրօթէսթօ վէ մուգավէլէ վէ սաիր սէնէտլէր վէ թէզքէրէ, վէ մաշէլէ իւմ ու խապէրլէրի վէ սայիր հէր տիւրլիւ մալումաթը վէ մէ... հարրէրաթ, հասըլը սէֆինէի ճաշի նեզ ... եօգրա պէքրօ վէ Թիւրքի պէյիթլէր վէ Թիւրքճէ մանէլէրի տախի ալթըշա եազըլարագ եայէ մէվփազագի յէթմիշէի ճէնապը միւլիւքեանէ պու քէրրէ թապ օլունարագ նէշր ու իլան օլունմագ իւզրէ ... չարպըլար իւզէրինտէ գալիպլէր օլմագ ... ճէրիտէ իւզէրինտէ ջաֆթան ... գըրը հիչ եազըլարընտա քէֆիր ... իւզէրէ մէգքիւրէն միւէլլիֆի 16 նիւմէրօլու տիւքեանընտա, վէ Սուլթան Պայէզիտ ճամի քէպիրի իւզէրինտէ հաճը Մուսթաֆա աղանըն, վէ Մահմուտ բաշա բօսթ վէ վարագասը աճէ սաթըլմագտա ...։

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Ց · ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԷՎԱՆԹ ՀԷՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԽԱ–ՆԷՍԻՆՏԷ

ՊԷՑ ՕՂԼՈՒՆՏԱ ՏՕՂՐՈՒ ԽՕԼՏԱ, ՏՕԹՕՐՐԱՏ ԱԳՏՈՒԼԱՀ ՓԻՐԱՏԷՐԼԷՐ ԳԱՐՇԸԼԸՆՏԱ ՆՈՒՄԵՐՕ 467